

új Tájszótárban *bokály* s a régiben *bokáj* alatt. Abban az egyben igaza lehet a czikkírónak, hogy a nyelvújítók ez időbeli szótárai-ban nincs meg.

Végre a *szemteni*, *szemleni* ige szintén nem új dolog. Ezt a *szemteni* »sejteni sejdíteni« igét megtalálhatta volna a czikkíró Kassai Szókönyvében (IV. k. 397. l.) *szemt* alatt, meg Krizában is *szēnteni* alakkal, s utána a Nagy Szótárban is; ez a *szent* ige pedig a *szemt*-hez úgy viszonylik, mint a mai *ínt* és *hánt* a régi *ímt* és *hámt*-hoz (l. Nyelvtört. Szótár). A *szemleni* valóban új szóalak, a melynek nyomára másutt nem akadhattunk és a *szemteni*-hez való viszonyát sem értjük.

Tanulságul azonban annyit levonhatunk e kis helyreigazítás után, hogy a *Toldalék* szerzőjének nyelvújító voltát más, kifogástalan példákkal szeretnők igazolva látni.

Zolnai Gyula.

*

Ezen helyreigazításra csak annyi megjegyezni valóm van, hogy ha Zolnainak minden tekintetben igaza volna is, még mindig fölös számmal találhatók a »Toldalék«-ban olyan bizonyítékok, a melyek a szótárírónak nyelvújító voltát kétségtelenné teszik, ha mindjárt talán az egy *lélkész*-en kívül több szót nem is gyártott. Nekem azonban sokkal fontosabb célom volt e mellékesen odavetett s most egész nyelvészeti arzenállal megtámadott állításnál; az, hogy e szótár idejét legalább hozzávetőleg meghatározzam és a nyelvészekkel, a kik előtt eddig rejtve volt, megismertessem. S hogy e czélmát némileg elértem, ez a helyreigazítás is bizonyítja.

Dr. Bartha József.

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

I.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny XXI. évfolyama IX. füzetében** (1897 november) *Náményi Lajos* a nagyváradi jezsuita-dramákkal foglalkozik. *Kemény Ferencz* »A philologia 1900-ban« cím alatt indítványt terjeszt elő arra, hogy a Budapesti Philologiai Társaság az 1900-iki párisi nemzetközi kiállításra állítsa össze a francia-magyar nyelvészeti irodalmi érintkezések teljes bibliográfiáját.

Az **Erdélyi Múzeum XIV. kötetének VIII. füzetében** (1897 október 15.) *Ürmössy* Lajos folytatja az erdélyi hírlapirodalom kezdetéről szóló dolgozatát.

A **Grafikai Szemle VII. évfolyama 9. számában** (1897 szeptember) a lipcei tipografiai kiállításról találunk rövid tájékoztatást. A **10. számában** (1897 október) *Firtinger* Károly a nemrég beszüntetett csiksomlyói nyomda 220 éves múltját ismerteti. A **11. számában** (1897 november) találjuk a f. évi október 18-ikán elhunyt *Wachtler Fülöp* nekrológiát, a ki mint a *Landerer-féle* sajtón nyomott 1848-iki *Kossuth-bankjegyek* rajzolója és vésője, vált a budapesti sajtó történetében érdekes alakká.

Az **Irodalomtörténeti Közlemények VII. évfolyamának IV. füzete** a következő tartalommal jelent meg: dr. *Badics* Ferencz, Az első magyar irodalomtörténetirő. (IV. és bef. közlemény.) — *Thury* József, Krónikáink és a nemzeti hagyomány. (II. és bef. közlemény.) *Nagy* Iván, Gyöngyösi István életrajzi adatainak s származásának megállapítása. — Adattár: *Konez* József, *Döbrentei* Gábor levele *Bolyai Farkashoz*. — Dr. *Komáromy* András, Adatok *Listi* László életéhez. (II. és bef. közlemény.) — *Lévay* József, *Fábián* Gábor levelei *Édes Alberthez*. (VI. és bef. közlemény.) — Dr. *Récsey* Viktor, *Révai* Miklós levelei *Paintner* Mihályhoz. (X. közlemény.) — *Hellebrant* Árpád *Tompának* egy fiataalkori verse. — Ismertetések, bírálatok: *Heinrich* Gusztáv, Régi Magyar könyvtár. 1—4. köt. (?) — Sz. Á., Ad vocem.

A **Századok XXXI. évf. 8. füzetében** (1897 október 15.) *Thallóczy* Lajos az 1722/23-iki magyar országgyűlés törvényeinek közzétételéről értekezve, azt a kérdést fejtegeti, hol nyomtatták a törvények hivatalos kiadását. *Tagányi* Károly az országos levéltárba bekebelezett különböző levéltárak ismertetésével foglalkozó cikksorozatát kezdve meg, a régi országos levéltár anyagát ismerteti.

A **9. füzetben** (1897 november 15.) *Pór* Antal a bolognai és padovai jogi egyetemen a XIV. században tanult magyarokról közöl rendkívül becses adatokat, *Sörös* Pongrácz *Illicini* Péter életrajzát egészíti ki új részletekkel. Mindkét füzetben *Margalits* Ede folytatja a délszláv történelmi kútfők repertoriumát.

D. Gy.

II.

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK.

Centralblatt für Bibliothekswesen. XIV. évfolyam, 8. füzet (1897 augusztus.) *C. Haeblerin*, Griechische Papyri. (Folytatás.) — *F. Falk*, Bibliographische Reisefrüchte. — Recensionen und Anzeigen: *Otto Harassowitz*, Festschrift zum 80. Geburtstag *Moritz Steinschneiders*. (A. Fischer.)

9. füzet. (1897 szeptember.) C. *Haebelin*, Griechische Papyri. (Folytatás). — Dr. *Willms*, Trierer Heiligtumsbücher. — Rezensionen und Anzeigen: Émile. Legrand Bibliographie Hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par les Grecs au dix-septième siècle. T. I—IV. (O. H.) Paul Heitz, Der Initialschmuck in den elsässischen Drucken des XV. und XVI. Jahrhunderts. II. (K. St.) Dr. P. Hasse, Miniaturen aus Handschriften des Staatsarchives in Lübeck. (Wetzl.) Helene Bonfort, das Bibliothekswesen in den Vereinigten Staaten. (C. Nörrenberg.)

Állandó rovatok: Mittheilungen aus und über Bibliotheken. — Vermischte Notizen. — Neue Erscheinungen auf dem Gebiete des Bibliothekswesens. — Antiquarische Kataloge. — Personalmeldungen.

A folyóirat legutóbb megjelent melléklete (Beihefte zum Centralblatt für Bibliothekswesen): XVIII. Dr. Franz *Falk*, Die ehemalige Dombibliothek zu Mainz, ihre Entstehung, Verschleppung und Vernichtung, nach gedruckten und ungedruckten Quellen.

Deutsche Litteraturzeitung. XVIII. évfolyam, 22. sz. (1897 június 5.) Wilhelm *Heyd*, Bibliographie der württembergischen Geschichte, és Heinrich *Günter*, Urkundenbuch der Stadt Rottweil. (G. Mehling.) — **23. sz.** (1897 június 12.) Bruno *Krusch*, Passiones vitaeque sanctorum aevi Merovingici et antiquiorum aliquot. — **24. sz.** (1897 június 19.) Gustav Adolph *Hofmeister*, Die Matrikel der Universität Rostock, és S. Birkel *Smith*, Kjøebhavns Universitets Matrikel. (Herm. Keussen.) Carl *Friesland*, Wegweiser durch das dem Studium der französischen Sprache und Litteratur dienende bibliographische Material. (F. Heuckenkamp.) — **25. sz.** (1897 június 26.) Max *Perlbach*, Prussia scholastica. (Paul Reh.) — **30. sz.** (1897 július 31.) Friedrich *Delitzsch*, Die Entstehung des ältesten Schriftsystems oder der Ursprung der Keilschriftzeichen. (Peter Jensen.) — **31. sz.** (1897 augusztus 7.) C. J. *Ball*, The Book of Genesis. (W. Nowack.) — **33. sz.** (1897 augusztus 21.) Bernhard P. *Grenfell* and Arthur S. *Kunt*, *Λόγια Ἰησοῦ*. Sayings of our Lord from an early greek papyrus. (O. v. Gebhardt.) — **36. sz.** (1897 szeptember 11.) Zeitschrift für Bücherfreunde. I. 1—3. (Georg *Minde-Pouet*.) — **39. sz.** (1897 október 2.) Johannes *Belser*, Beiträge zur Erklärung der Apostelgeschichte auf Grund der Lesarten des Codex D und seiner Genossen geliefert. (W. Vollert.) — Franz *Kampers*, Mittelalterliche Sagen vom Paradiese und vom Holze des Kreuzes Christi in ihren vornehmsten Quellen und in ihren hervorstechesten Typen. (P. Schwioger.) — **40. sz.** (1897 okt. 9.) Friedrich *Schulthess*, Der Dîvân des arabischen Dichters Hâtim Tej nebst Fragmenten herausgegeben. (C. Brockelmann.) — **41. sz.** (1897 október 16.) M. Moise *Schwab*, Vocabulaire de l'angéologie d'après les manuscrits hébreux de la Bibliothèque Nationale. C. Siegfried. — **42. sz.** (1897. október 23.) M. *Enneccerus*, Die ältesten deutschen Sprachdenkmäler. (E. Martin.)

— 43. sz. (1897 október 30.) Gustav *Milchsack*, Historia D. Johannes Fausti des Zauberers nach der Wolfenbütteler Handschrift nebst dem Nachweis eines Teils ihrer Quellen.

Revue des Bibliothèques. VII. *évfolyam*, 5. *füzet* (1897 május.) E. G. *Ledos*, Les poésies latines d'Andrea Ammonio della Rena. — Carlo *Frati*, Saggio di un Catalogo dei codici Estensi. (Folytatás.) — Bibliographie: Bibliotheca Erasiana. Bibliographie des oeuvres d'Erasmus. (Léon Dorez.) — Henri Omont, Bibliothèque Nationale. Catalogue général des manuscrits français. t. III. (Léon Dorez.) 6—7. *füzet* (1897 június-július.) Léopold *Delisle*, Dépouillement alphabétique du Monasticon Benedictinum. — Carlo *Frati*, Saggio di un Catalogo dei codici Estensi. (Folytatás.)

Állandó rovat: Chronique des Bibliothèques.

Melléklet a 6—7. *füzet*hez: Henri Omont, Inventaire sommaire des portefeuilles de Fontanieu à la Bibliothèque nationale. (1—32. l.)

Rivista delle Biblioteche e degli Archivi. VIII. *évfolyam*, 1—5. *füzet*. Luigi *Frati*, Di Taddeo Crivelli e di un graduale da lui miniato giudicato erroneamente perduto. — Enrico *Rostagno*, Lettere inedite di Lodovico A. Muratori a Domenico M. Manni. — Curzio *Mazzi*, L'Inventario quattrocentistico della Biblioteca di S. Croce in Firenze. — Carlo *Frati*, Di due versioni latine della Gerusalemme. — Franc. Paolo *Luiso*, Ricerche cronologiche per un riordinamento dell' Epistolario di A. Traversari. — Giovanni *Bresciano*, Bibliografia statutaria delle corporazioni romane di arti e mestieri. — Eugenio *Casanova*, La Libreria di M. Mattia Lupi in S. Gimignano. — Rivista Bibliografica: Guglielmo Herzberg, Il Saggio delle Carte. (Ermanno Loevinson.) Giuseppe Albertotti, L'opera oftalmiologica di Benvenuto nei codici, negli incunabili e nelle edizioni moderne. (C. F.)

Zeitschrift für Bücherfreunde. I. *évfolyam*, 5. *füzet*. (1897. augusztus.) Hans *Boesch*, Ein gestochenes Buch des XVIII. Jahrhunderts. — Friedrich *Keinz*, Über die älteren Wasserzeichen des Papiers und ihre Untersuchung. — Fedor von *Zobeltitz*, Münchhausen und die Münchhausiaden. — Carl *Scherer*, Die Wilhelmshöher Schlossbibliothek. — Felix *Poppenberg*, Buchschmuck von T. T. Heine. — Otto von *Schleinitz*, Vom Londoner Büchermarkt. — Kritik: B. von Bilbassoff, Katharina II., Kaiserin von Russland, im Urteile der Weltliteratur. Autorisierte Übersetzung. (E. R.) Hermann Werle, Ein malerisches Bürgerheim, II. III. (V.) Dr. Wladimir Milkowitz, Ein nordrussischer auf Holz gemalter Kalender aus der Zeit um 1600. (R. B.) John Grand-Carteret, Les Almanachs français. (—f.) Immermanns ausgewählte Werke, mit Einleitung von Franz Muncker. Bd. I—IV. (—f.) William Shakespeare, A midsummernights dream, illustrated by Robert Anning Bell. (—n.) 6. *füzet*. (1897 szeptember.) Félicien *Rops*, Die moderne Illustrationskunst in Belgien. —

Ludwig *Geiger*, Wieland an seinen Sohn Ludwig. — Paul *Kersten*, Der künstlerische Bucheinband. — Moriz *Sondheim*, Das Philobiblon des Richard de Bury. — Kritik: Willibald Franke, Hundert Jahre im Dienste der Kunst, és Alexander Faber, Die Fabersche Buchdruckerei. (—z.) Konrad Haebler, The early printers of Spain and Portugal. (D. K.) Natalis Rondot, Les graveurs sur bois et les imprimeurs à Lyon a XV. siècle. (W. L. S.) Octave Uzanne, La nouvelle Bibliopolis. (—f.) 7. füzet. (1897 október.) Oskar *Döring*, Die Miniaturen der fürstlich Stolbergischen Bibliothek zu Wernigerode. — E. *Fischer* von Röslerstamm, Die letzten grossen Autographenauktionen in Deutschland. — Adolf *Schmidt*, Zwei unbekannte Bücherzeichen des XVI. Jahrhunderts in der Grossherzoglichen Hofbibliothek zu Darmstadt. — Octave *Uzanne*, Das Kochbuch des Apicius. — Hans *Brendicke*, Jahnkarikaturen aus der Zeit des Frankfurter Parlaments. — W. L. *Schreiber*, Die Druckerfamilie Le Rouge. — Otto von *Schleinitz*, Schlussbetrachtungen zur englischen Versteigerungssaison. — Kritik: Sascha Schneider, Meisterwerke der Holzschneidekunst. H. III. (—z.) Max Herrmann Lateinische Litteraturdenkmäler des XV. und XVI. Jahrhunderts. (A. L. Jellinek.) C. Nyrop, Ny Carlsberg. (F. Deneken.) Eduard F. Strange, Japanese illustration. (—f.) Bruckmanns Pigmentdrucke der kgl. Alten Pinakothek in München. (—f.) Eduard Grisebach, Wilhelm Waiblingers Gedichte aus Italien. (—f.)

Állandó rovatok: Chronik. — Antiquariatsmarkt. — Kleine Notizen. — Beiblatt. H. S.